

QORTI CIVILI – PRIM’AWLA
ONOR. IMHALLEF DR. MIRIAM HAYMAN LL.D.

Rikors Guramentat Nru.: 408/2018 MH

Illum, 5 ta’ Gunju, 2019

**Alfred Manduca (ID 502658M) u Christian Manduca (ID 222087M) għan-
nom u in rappreżentanza ta’ missieru Joseph Manduca (ID 757259M) kif
debitament awtorizzat**

-vs-

Joseph Azzopardi (ID 386443M) u martu Helen Azzopardi (ID 436948M)

Il-Qorti;

Rat **ir-rikors guramentat**¹ ta’ l-atturi li gie prezentat fit-2 ta’ Mejju 2018 li permezz tieghu esponew:

1. *“Illi l-partijiet aħwa Joseph u Alfred Manduca huma proprjetarji ta’ tlett porzjonijiet art kontigwi ma` xulxin fl-inħawi ta` Rmiedi, limiti ta` H’Attard kif jirriżulta mill-kuntratt fl-atti tan-Nutar Robert John Muscat tal-20 ta’ Settembru 2010 (Dok D) kif ser jingħad:*

¹ Folio 1

a) *Joseph Manduca: Żewġ porzjonijiet diviżi ta` raba` agrikola magħrufa bħala “Ta` Rmiedi” fil-limiti ta` H’Attard u mmarkati bl-ittri A u C fuq il-pjanti hawn annessi u mmarkati bl-istess ittri “A” u “C”. Għalqa “A” hija aċċessibli minn Triq Dun Mikiel Xerri u fiha kejl supefċjali ta` 3983m² filwaqt li għalqa “C” fiha xi struttura u hija aċċessibli minn Triq l-Imdina u fiha kejl ta` 7485m².*

b) *Alfred Manduca: Porzjoni diviża ta` raba` agrikola magħrufa bħala “Ta Rmiedi” fil-limiti ta` H’Attard u mmarkata bl-ittra B fuq il-pjanta hawn annessa u mmarkata bl-istess ittra “B” . Għalqa “B” hija aċċessibli minn Triq Dun Mikiel Xerri u fiha kejl supefċjali ta` 4030m² u tiġi bejn għalqa “A” u għalqa “C” fuq imsemmija.*

2. *Illi din il-proprjetà ipproveniet lilhom mingħand missierhom il-Konti Francis Manduca li miet fit-22 ta` Mejju 1993 u hawn annessi huma estratt tad-dikjarazzjoni causa mortis relattiva u pjanta fl-atti tan-Nutar Philip Lanfranco tas-26 ta` Marzu tas-sena 1994 (Dok E u F).*

3. *Illi permezz ta` att dikjaratorju fl-atti tan-Nutar Dr Reuben Debono tas-26 ta` Mejju 2014 l-intimati Azzopardi ddikjaraw li huma ilhom iktar minn erbgħin sena b`mod kontinwu u mhux interrott u in buona fede jippossjedu bħala tagħhom l-għalqa ta` forma irregolari ta` kejl ta` 17,000m² fl-arja magħrufa bħala Ta` Wied Irmiedi faċċata ma` Triq Dun Mikiel Xerri fejn hija aċċessibli għewwa H’Attard liema għalqa tikkonfina mill-Punent mat-*

triq imsemmija, mill-Majjistral ma` proprjetà tal-Gvern ta` Malta u minn Nofsinhar ma` Wied Irmiedi proprjetà tal-Gvern ta` Malta, libera u franka, bid-drittijiet u pertinenzi kollha tagħha. Fl-istess dikjarazzjoni ehmżu pjanta fejn l-għalqa hija mmarkata bl-aħmar (Dok G & Dok H).

4. *Illi parti mill-art indikata fid-dikjarazzjoni fuq imsemmija tal-intimati Azzopardi fil-fatt hija proprjetà tar-rikorrenti u għalhekk hemm overlap bejn iż-żewġ proprjetajiet.*
5. *Illi m'huwiex minnu li l-intimati Azzopardi għandhom jew qatt kellhom pussess kontinwu u mhux interrott u in buona fede tar-raba` tar-rikorrenti in kwistjoni.*
6. *Illi l-att dikjaratorju sar in mala fede jekk mhux ukoll għal skopijiet frawdolenti.*
7. *Illi għalhekk l-att dikjaratorju tal-intimati Azzopardi sa fejn din tirrigwarda l-propjetà tar-rikorrenti għandhu jithassar.*
8. *Illi l-intimati ġew debitament interpellati sabiex ikkancellaw l-istess permezz ta` protest tat-22 ta` Marzu 2017 (Ref 97/17 hawn anness Dok I) iżda huma baqgħu inadempjenti.*
9. *Illi minhabba l-aġir tal-intimati konjuġi Azzopardi l-esponenti qiegħdin isofru hsara u danni stante illi minhabba f'hekk huma qed jigu privi milli jikkummerċjaw l-istess proprjetà.*

Għaldaqstant iġhidu l-intimati għaliex din l-Onorabbli Qorti m'għandiex, prevja okkorrendo konferma li r-rikorrenti huma l-proprjetarji tal-għelieqi "A", "B", "C" magħrufa bħala ta` Rmiedi fil-limiti ta` H'Attard fuq imsemmija:

- i. Tiddikjara illi l-att dikjaratorju magħmul fl-atti tan-Nutar Dr Reuben Debono tas-26 ta` Mejju 2014 mill-intimati Azzopardi, safejn tirrigwarda l-proprjetà tar-rikorrenti, ma għandha ebda effett fuq l-għelieqi "A", "B", u "C" proprjetà tar-rikorrenti aħwa Manduca u li tali att dikjaratorju huwa skorrett, sar in mala fede u /jew għal skopijiet frawdolenti u huwa rritu u null għall-finijiet u effetti kollha tal-liġi; u*
- ii. Taħtar nutar sabiex jippublika l-Art opportun, kuratur sabiex jirrapreżenta l-eventwali kontumaci u tiffissa l-gurnata, hin u lok għall-publikazzjoni tal-istess att.*
- iii. Tiddikjara lill-intimati konjuġi Azzopardi responsabbli għad-danni sofferti u li għad jistgħu jsofru r-rikorrenti minhabba l-aġir tal-istess intimati konjuġi Azzopardi;*
- iv. Tillikwida l-istess danni u dan jekk hemm bżonn permezz ta` opra ta` periti nominandi;*
- v. Tikkundanna lill-intimati Azzopardi sabiex iħallsu lir-rikorrenti d-danni hekk likwidati.*

Bl-ispejjeż kontra l-intimati Azzopardi kompriż dawk tal-protest gudidzjarju tat-22 ta` Marzu 2017 li minn issa huma ngunti għas-subizzjoni.”

Rat id-digriet tagħha tas-7 ta' Mejju, 2018².

Rat lil konvenuti t -tnejn ġew notifikati fil-5 ta' Gunju, 2018.³ Nonostante cioe' baqghu kontumaci.

Rat id-dokumenti kollha esebiti mill-atturi *noe*. b'mod partikolari il-pjanta li spjegat l-hekk imsejjaħ l-*overlap* bejn l-art/ sit propjeta' ta' l-atturi nomine u dik li l-konvenuti qed jallegaw li hija tagħhom jew aħjar li kienet għal twil taż-żmien fil-pussess tagħhom.⁴

Rat ukoll l-affidavits presentati mil-atturi Alfred Manduca⁵ ukoll Joseph Manduca.⁶ Fl-istess it-tnejn qabblu lli l-art li hija l-kwistjoni mertu ta' dawn il-proċeduri ġiet għandhom mill-wirt ta' missierhom Francis Manduca Macedonia Azzopardi Zammit. Spjegaw kif l-art in kwistjoni ġiet diviza fi tlett ishma, tnejn lil Joseph u ieħor lil Alfred. Qalu ukoll illi Joseph kellu pussess fisiku ta' l-art in kwistjoni li kien jaħdimha ġia fis-snin disgħin. Jgħidu ukoll illi huma kellhom iż-żwiemel u li kienu anke jmorru jgħalfu ż-żwiemel hemm. Anthony Manduca jgħid ukoll li hu kien jaf lil hu kien jaħdem ir-raba għal diversi snin, raba li hija parti mill l-art *de quo agitur*.

Iż-żewġ xhieda t-tnejn jgħidu lli saru jafu lil konvenut Joseph Azzopardi kien qed jipprova jbiegħ l-art huma kellhom ġewwa Ta' Rmiedi. Iż-żewġ xhieda ġew anke infurmati lli kien sar att dikjaratorju unilaterali fl-atti tan-Nutar

² Folio 40

³ Foillio 41 *tergo*.

⁴ Folio 92 *et seq.*

⁵ Folio 46.

⁶ Folio 48

Dr.Reuben Debono fejn il-konjugi Azzopardi kienu iddikjaraw li kienu fil-pussess ta' l-art *de quo agitur* għal aktar minn erbgħin sena b'mod kontinwu u mhux interott u li kienu jipposedju l-istess art in *bona fede*.⁷ Kien għalhekk din id-dikjarazzjoni unilaterali li kienet qed tiġi attakata mill-atturi nomine.

Mill-affidavits jirrizulta ukoll illi Joseph u Alfred Manduca kienu anke avviċinaw fuq dan avukat li kien f'isimhom bagħat ittra lil konvenuti u li sussegwentement kien irċeva risposta fejn l-istess konvenuti opponew it-talba biex jirrevokaw id-dikjarazzjoni unilaterali.

Xehdu ukoll li bagħtu lil konvenuti protest gudizzjarju, pero dan kien inutili.

Da parti tiegħu Josphe Mamduca iġid ukoll fl-affidavit tiegħu lli kien jiftakkar illi l-art ta' Rmiedi kienet vojta u ċioe' li ma kien hemm ebda bidwi fiha. Izid illi fi żmien li kien għadu ħaj missieru hu kien immur jagħlef iż-żiemel hemm. Qal li kien hu personalment li għal sentejn kien immur jaħdem l-għalqa u jizra xi prodott. Qal ukoll li wara anke beda jqabbad nies terzi jaħsdu l-prodott. Wara sentejn anke beda iqaqbbad in-nies biex jizirgħu u jaħsdu l-prodot. Jgħid li hu issa kien immur biss jiġbor l-istess mill-għalqa wara li jinxf il-prodott. Jgħid li dana baqa jagħmlu għal diversi snin, l-aħħar darba ħmistax il-sena ilu.

Żid li fiż-żmien li hu dam jaħdem l-għalqa n kwistjoni qatt ma kien ġie avviċinat minn xi bidwi jvanta xi dritt fuq l-istess biċċa art.

Ikkunsidrat

Illi kif jirrizulta mill-atti proċesswali l-konvenuti nonostante li ġew debitament notifikati ma ddenjawx jirrispondu kif kien dritthom bil-liġi. Għalhekk huma

⁷ Folio 33 Dok G.

kontumaċċji. Tara l-Qorti ukoll illi ma sar ebda attentat da parti tagħhom biex jigustifikaw il-posizzjoni tagħhom.

Huwa meqjus opportun li ssir harsa lejn il-ġurisprudenza fir-rigward ta' l-istitut tal-kontumaċja. Għalhekk fil-kaz fl-ismijiet **Blye Engineering Co. Ltd Vs Philip Borg Bellanti u Joe Fenech**⁸ ġie ritenut illi-:

“... huwa wkoll principju ben stabbilit illi ghalkemm il-konvenut jibqa’ kontumaci dan ma kellux jinftiehem bhala li hu abbanduna kull eccezzjoni li seta’ jaghti fil-kawza u ammetta d-domanda. Sta għall-gudikant li jezamina jekk it-talba hix gustifikata, indipendentement mill-kontumacja tal-konvenut. Vide Kollez. Vol. XXIX P III p 35;”

Inġhad ukoll fis-sentenza fl-ismijiet **Joseph Edmond sive Jesmond Meilaq v. Brian Mizzi et noe.**, Appell, 27 ta’ Marzu, 1996 illi-:

“Illi fl-ahharnett irid jinghad illi skond il-ġurisprudenza tal- Qorti taghna, il-konvenut li jibqa’ kontumaci, bhal kaz odjern, ma jitqiesx li ammetta t-talba ta’ l-attur, izda jitqiesjkun irrimetta ruhu għall-gudizzju tal-Qorti. Dana ma jfissirx pero’ li l-Qorti tista’ tqajjem hija stess ex officio kwalunkwe eccezzjoni li l-konvenut seta’ jqajjem kieku kkontesta l-kawza billi kif gie ritenut fis-sentenza ta’ l- Onorabbli Qorti ta’ l-Appell in re Hammet vs Genovese moghtija fil-31 ta’ Jannar 1991:”

Ukoll fil-kaz **Carmel Schembri et vs Doriane Zerafa** deċiż fit-12 ta’ Lulju 2001⁹ ingħad hekk –

“Illi huwa principju bażilari fil-ġurisprudenza nostrali li min jallega fatt għandu l-oneru tal-prova tiegħu, u applikat dan il-prinċipju għall-kaz odjern ifisser li l-atturi għandhom il-piż li jippruvaw li l-konvenuta kienet responsabbli

⁸ Deċiża 22 ta’ Gunju, 2005, Appell Ċivili per Imħallef Philip Sciberras.

⁹ Ċit 2446/98

tal-incident tal-1 ta' Novembru 1997 f'Triq Guze Pace, il-Ħamrun, meta il-minuri Anthony Schembri safa' investit mill-karozza BAT-563.

Illi dan l-istess atturi għandhom l-oneru li jagħmluh nonostante li l-konvenuta baqgħet kontumaċi, stante li l-kontumaċja ma hijiex ammissjoni iżda opposizzjoni, u għalhekk xorta l-atturi jridu jipprovaw l-allegazzjonijiet minnhom vantanti u partikolarment li l-incident de quo ġara minħabba negligenza da parte tal-istess konvenuta.”.

Stabbiliti dawn il-prinċipji guriprudenzjali nonostante l-kontumaċja tal-konvenuti jibqa nkombenti fuq l-atturi illi jipprovaw, sal-grad tal-probbabbli, dak li kienu qed jallegaw. Il-Qorti fil-fatt wara li ezaminat l-atti kollha lilha esebiti, nonostante li ma kellha ebda dubbju mill-veraċita' ta' dak li kienu qed iġhidu l-istess atturi, sabet diffikulta biex tistabilixxi u tidentifika dik il-biċċa art li kienet soġġetta għal l-*overlap* mall-propjeta' tal-konvenuti u li l-istess kienu ddikjaraw li kienet fil-pussess tagħhom kif ġia premiss.

In vista ta' dan intalbet aktar kjarifika mill-atturi noe u kien għalhekk li ġiet presenatat pjanat a folio 93 ta' l-atti.

Il-Qorti qieset ukoll illi nonostante il-kontumaċja tagħhom, il-konvenuti jew rappreżentanti tagħhom qatt ma ressqu lejn il-Qorti fis-sens li dehru għal xi seduta. Infatti ma ħadu ebda interess jiddefendu l-interessi tagħhom.

Tenut dana kollu premiss il-Qorti tilqa t-talbiet attriċi **biss** sa fejn jirrigwarda l-Att għat-*thassir* tad-dikjarazzjoni kkontestata. Kif inhu risaput huwa prinċipju f'kull kawza ta' natura ċivili illi minn jallega jinhtieg li jipprova almenu sal grad tal-probbabbli. Illi n segwitu ta' dan jirrizulta lli ma tressqet ebda prova mill-atturi biex jipprovaw d-danni minhom allegati, lanqas biss ma ntalbet

nonima ta' perit għal dan l-iskop. Konsegwentement it-tielet, r-raba' u l-ħames talbiet attriċi huma miċhuda.

Għaldaqstant qegħda tilqa l-ewwel żewġ talbiet attriċi b'dan illi tiddikjara illi l-att dikjaratorju magħmul fl-atti tan-Nutar Reuben Debono tas-26 ta' Mejju, 2014 mill-intimati Azzopardi, safejn jirrigwarda l-propjeta' tar-rikorrenti, ma għandha ebda effett fuq l-għelieqi "A", "B" U "C" propjeta' tar-rikorrenti ahwa Manduca u li tali att dikjaratorju huwa skorett, sar in mala fede u/jew għal skopijiet frawdolenti u huwa rritu u null għall-finijiet u effetti kollha tal-ligi;

Għalhekk tahtar in-Nutar sabiex jippubblika l-Att opportun li jirrifletti dak appena deċiż, ukoll lilkuraturi li għandhom jirrapresentaw l-eventwali kontumaċja ta' l-istess konvenuti biex jidhru fuq l-att imsemmi.

Qegħda għal dan l-iskop tordna illi l-Att indikat jiġi ppublikat fi żmien xahar mill-qari ta' din is-sentenza fl-edifiċċju tal-Qorti fid-disgħa (9) ta' fil-għodu.

In vista ta' dak appena deċiż tqies illi l-atturi għandhom iġorru kwart mill-ispejjez u l-kumplament ikunu a kariku esklussiv tal-konvenuti b'mod solidali bejniethom

Onor. Dr. Miriam Hayman LL.D.
Imhallef

Victor Deguara
Dep. Reg.

